

Tadeusz Ślipko SJ, *Zarys etyki ogólnej*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002, ss. 460

Są dzieła w poszczególnych dziedzinach nauki, które się szybko nie starzeją. Przetrzymują różne mody czasowe i są ciągle na nowo brane do rąk przez wykładowców i studentów. Do takich dzieł należą przede wszystkim dobre podręczniki. Przykładem tego rodzaju podręcznika, który okazuje się być ciągle aktualnym, jest książka ks. Tadeusza Ślipki *Zarys etyki ogólnej*. Jest to już trzecie z kolei, ale poszerzone i udoskonalone wydanie tego znanego od prawie trzydziestu lat i cenionego podręcznika. Jego trzecia edycja, po wyczerpaniu dwóch poprzednich, świadczy o tym, że jest zapotrzebowanie w naszym kraju na takie właśnie ujęcie podstawowych zagadnień wchodzących w zakres etyki ogólnej.

Zasadniczy układ materiału w niniejszym wydaniu jest bardzo podobny do układu z poprzednich wydań. Na początku znajdujemy dwa krótkie rozdziały poświęcone rozumieniu etyki chrześcijańskiej i jej relacji do współczesnych kierunków filozoficzno-etycznych.

Pierwsza jednostka tematyczna to *Elementy metaetyki*. Jest tu poddana analizie definicja etyki, omówiony jest jej przedmiot materialny i formalny, a także metoda. W końcowej partii ukazany jest stosunek etyki do metafizyki i do innych nauk oraz dokonany jest podział tej dyscypliny.

Druga, główna część podręcznika nosi tytuł *Ogólnofilozoficzne podstawy etyki*. Omówione są tu tezy z zakresu teorii poznania i antropologii filozoficznej, które leżą u podstaw etyki.

Kolejna jednostka tematyczna to *Nauka o aktach ludzkich*. Mówi się tu o pojęciu aktu ludzkiego, przedstawia się podział aktów wolnych oraz omawia się przeszkody ograniczające dobrowolność aktów ludzkich: przeszkody aktualne i habitualne.

Następna jednostka tematyczna nosi tytuł: *Eudajmonologia, czyli nauka o celu i szczęściu człowieka*. Jest tu omówione najpierw dobro jako cel. Następnie przedstawiony jest problem celu ostatecznego i immanentnego celu życia ludzkiego.

Aksjologia etyczna, czyli nauka o moralnej specyfikacji aktu ludzkiego i o wartościach moralnych – to tytuł kolejnej obszernej części. Znajdujemy tu szczegółowe rozważania o moralnej specyfikacji aktu ludzkiego i o wartościach moralnych.

Następna obszerna część prezentowanego podręcznika poświęcona jest prawu i nosi tytuł: *Deontologia etyczna, czyli nauka o obiektywnym prawie moralnym oraz o powinności i uprawnieniu moralnym*. Problematyka obiektywnego prawa moralnego jest tu rozłożona na trzy podczęści: nauka o prawie naturalnym, o prawie pozytywnym oraz o podmiotowym prawie moralnym.

Kolejna partia podręcznika zajmuje się sumieniem – *Synejdezjologia, czyli nauka o sumieniu*. Omawia się tu sumienie jako subiektywną normę moralną oraz przedstawia się metody urabiania sumienia pewnego.

Ostatnie dwie jednostki poświęcone są: teorii cnót (*Aretologia, czyli nauka o cnotach moralnych*) oraz odpowiedzialności moralnej (*Nauka o odpowiedzialności moralnej*).

Powyższa sygnalizacja problemowej zawartości podręcznika pozwala zauważyć, że zawiera on klasyczne zagadnienia dla etyki ogólnej. Zachowana jest tradycyjna terminologia, właściwa dla klasycznego, głównie tomistycznego nurtu filozofii. W stosunku do innych znanych podręczników z dziedziny etyki ogólnej prezentacja ks. prof. Ślipki jest bardzo obszerna, momentami trochę nawet rozwlekła. Autor jest świadomy tego, dlatego wyjaśnia to w słowie *Od autora*. Otóż, przypomina czytelnikowi, że podręcznik ten powstał w specyficznych warunkach komunistycznego reżimu, kiedy możliwości publikowania dla autorów o chrześcijańskiej orientacji światopoglądowej były mocno ograniczone. Z tego też względu podręcznik zawiera rozbudowany wykład etyki chrześcijańskiej opartej na bazie augustyńsko-tomistycznych przesłanek. Zdaniem autora w praktyce dydaktycznej winno się z niego wybrać podstawową substancję materiału, która obejmuje następujące kwestie: ustalenie faktu etycznego, konkluzja opisu tego faktu, zazwyczaj w formie wykrytej antynomii, zasadnicze stanowiska filozoficzno-etyczne, uściślenie podstawowych pojęć i uzasadnienie tezy. Natomiast poszczególne etapy opisów faktu etycznego, przegląd historyczny i analizę faktu etycznego, zdaniem autora, potraktować można jako elementy wyjaśniające, ewentualnie uwzględnione w wykładzie, ale nie wchodzące w zakres obowiązujących wiadomości (s. 5-6).

Konkludując, należy wyrazić wdzięczność autorowi za trud przejrzenia, skorygowania i uzupełnienia zawartości tego cennego podręcznika. Z pewnością wielu wykładowców i studentów będzie sięgać do tej kopalni podstawowej wiedzy etycznej.

ks. Ignacy Dec